

VOJENSKÁ TECHNIKA JAKO ROZHODUJÍCÍ PRVEK OBRANNÉHO POTENCIÁLU STÁTU

Změny ve vojenskopolitické situaci ve světě na počátku devadesátých let byly mimo jiné založeny na poznání, že obranu státu nelze zabezpečovat za každou cenu, ale jen s nejmenšími silami a prostředky potřebnými pro odvrácení války nebo odražení útoku nepřítele. Ve vojenském myšlení se začalo prosazovat pojetí obranné dostatečnosti.

Obranné doktríny mnoha zejména menších států vycházejí z předpokladu, že jejich vysoce morálně motivované a výborně vycvičené ozbrojené síly budou muset vést válku s protivníkem, který bude mít početní převahu. Armády těchto států nemohou pokládat převahu sil a prostředků za jeden z předpokladů vítězství v operaci a boji. Soustřeďují se proto na co největší využití faktoru technologické převahy, který se může stát v daných demografických a sociálně politických podmínkách účinným prostředkem vyrovnání kvalitativní převahy nepřítele.

V ČSA v současné době krystalizují názory na novou strategii řízení rozvoje vojenské techniky a technologií, která bude respektovat společenský vývoj (konverzi obranného průmyslu, snižování početních stavů a nákladů na ozbrojené síly, změnu vojenské doktríny) i vycházet z nutnosti:

- zaměřit výzkum a vývoj na několik málo vybraných projektů, kde je naděje dosáhnout průlomu ve vědě nebo špičkovou světovou úroveň,
- zaměřit rozvoj materiálových technologií na vybrané prostředky obrany, cílevědomé vytváření vedlejších produktů využitelných pro zvýšení vývozní schopnosti československých výrobků a na technické prostředky ověřování plnění odzbrojovacích opatření v rámci uzavřených mezinárodních smluv,
- snižovat materiálovou náročnost vojenského reprodukčního procesu zaměřením výzkumu na modernizaci techniky, zvyšování životnosti a spolehlivosti techniky, na otázky oprávněnosti, technického ošetřování, uložení a skladování vojenské techniky i zvyšování odolnosti techniky proti škodlivým vlivům prostředí,
- založit racionální dovoz výrobků, technologií, prací a služeb na moderním pojetí akvizice, dokonalém průzkumu zahraničních trhů (znalosti technických parametrů, cen, obchodních podmínek) rozboru efektivnosti dovozu vycházející z celého životního cyklu výrobku.

Souhrnná úroveň obranyschopnosti státu je významně ovlivněna jeho technicko-ekonomickou úrovní, determinovanou kvalitou civilní i vojenské výzkumné a vývojové základny, členěním i potenciálem průmyslu a výší prostředků, které je společnost ochotna a schopna uvolnit na účely obrany.

Z hlediska materiálních zdrojů je zřejmě nejdůležitější součástí obranného potenciálu státu souhrn výzbroje a vojenské techniky.

Jednou ze základních otázek naplnění cílů vojenskostrategického pojetí obrany ČSFR je zabezpečení ČSA odpovídající výzbrojí a vojenskou technikou. Hlavními zdroji jsou přitom dodávky z čs. průmyslu uskutečňované jako výsledek vlastního vývoje nebo zahraniční licence a dovoz ze zahraničí.

Vlastní zbrojní produkce kulminovala v ČSFR v r. 1987, kdy její objem byl včetně rozsáhlých vývozů především těžké techniky téměř 29 mld. Kčs. Přitom se na ní podílelo více než 100 organizací se 73 000 zaměstnanci. Po zásadním snížení rozpočtových nákladů na obranu v průběhu let 1988 až 1991 o 15,3 mld. Kčs a omezení vývozů bude předpokládaný objem zbrojní výroby v r. 1992 (v cenách roku 1989) asi 4 mld. Kčs, což je pokles o 86 %. Tento pokles a jeho důsledky jsou dramatictější na Slovensku. V oblasti zaměstnanosti lze předpokládat, že do r. 1992 bude nutné uvolnit nebo převést na jinou práci v ČR asi 20 000 a ve SR asi 30 000 až 35 000 pracovníků. Tato problematika vyžaduje zjevně zásadní řešení (promyšlené pojetí konverze, dotace z rozpočtu federace s určením k zachování existence a výrobní schopnosti nejohroženějších podniků).

Současnou výzbroj a materiálně technické zabezpečení ČSA nelze s ohledem na požadavky vojenské doktríny při dodržování požadavků na snižování početních stavů a nákladů na armádu považovat za dostatečnou. Rozhodující příčinou tohoto stavu je skutečnost, že kvalita a kvantita výzbroje ČSA byla v minulosti určována příslušností armády ke koalici Varšavské smlouvy, což samozřejmě vedlo k účelovému nákupu vojenské techniky.

V nových vojenskopolitických a ekonomických podmínkách vzniká nutnost stanovit pojetí zabezpečení ČSA potřebnou výzbrojí a vojenskou technikou v počtech i kvalitě, umožňujících splnění výše uvedených požadavků. To také zároveň znamená vyřešit rozpor mezi nezbytnými potřebami zabezpečení obranyschopnosti státu a jeho omezenými ekonomickými možnostmi na základě reálného odrazu jejich vývoje do roku 2000.

K dalšímu zaměření pro možné uvažování o programových cílech výstavby ČSA v oblasti vyzbrojování jistě poslouží směry rozvoje výzbroje a vojenské techniky ve vyspělých zemích, včetně jejich ekonomického zabezpečení.

V těchto státech v souvislosti s uskutečněním smlouvy po odstranění raket středního a kratšího doletu se dále posilují snahy zaměřené na důraznou modernizaci konvenční výzbroje, což vytváří tlak na rychlý rozvoj špičkových technologií a jejich využívání pro zbrojní účely. Vysoká ekonomická náročnost těchto technologií pravděpodobně nedovolí výrazněji snižovat vojenské výdaje především v oblasti výzkumu, vývoje a nákupu odpovídající výzbroje.

Probíhající revize zbrojních projektů, vycházející z nové vojenskopolitické situace, směřují v podstatě ve všech zemích ke snahám budovat sice méně početné, ale dobře vyzbrojené a vycvičené armády s optimálním stupněm profesionalizace.

Také státy s vyspělou ekonomikou řeší problém omezování prostředků určených na obranu stanovením a dodržováním priorit ve výstavbě svých ozbrojených sil. Za oblasti výzbroje a vojenské techniky, jimž je dána přednost, jsou považovány zejména:

- moderní prostředky velení, průzkumu, REB a PVO,
- účinné palné prostředky pozemního vojska, zejména protitankové,
- uplatňování prvků moderní elektroniky, robotiky a umělé inteligence ve zbraních, zbraňových systémech a municí,
- zabezpečení pohyblivosti vojsk včetně systému materiálně technického zabezpečení,

- technika, související s výstavbou a životem méně početné armády s vyšším stupněm profesionalizace.

Rostoucí důraz je především kladen do oblasti aplikovaného výzkumu a vývoje na účinnou mezinárodní spolupráci.

Pokud jde o úroveň výzbroje a vojenské techniky ČSA, lze říci, že srovnatelné parametry s odpovídajícími prostředky armád vyspělých zemí mají v ČSA již zavedené prostředky pasivního radiotechnického průzkumu, bojová vozidla pěchoty (kromě kolových), některé ruční zbraně, těžké automobily a tahače řady Tatra, část vyprošťovacích prostředků, prostředky ochrany a speciální očišty i cvičné letouny.

Stav především v oblastech letectva a integrované PVO, systémů a prostředků velení, spojení a REB, protitankové a protiletadlové obrany, raketového vojska, dělostřelectva a munice je hluboko pod úrovní obdobné techniky armád vyspělých demokratických států.

Členění, typové složení a parametry převážné většiny již zavedené výzbroje i vojenské techniky neodpovídají úloze ČSA v zabezpečení obranyschopnosti státu v nových podmínkách. Současná ekonomická situace ČSFR, vyjádřená ve výši prostředků, vyčleňovaných pro potřeby obrany, bohužel nevytváří skutečné předpoklady pro změnu tohoto stavu. Naopak se lze obávat toho, že bez změny k potřebám obrany dojde v několika letech k ohrožení bojeschopnosti ČSA.

Z potřeb stanovení a důsledného dodržování priorit ve výstavbě ČSA vyplývá nezbytnost přednostního naplňování základních programových cílů výstavby armády v oblasti rozvoje techniky:

● **Zvýšení úrovně automatizace velení, řízení a spojení** především integrací a rozvojem systémů velení vojskům, prostředků a systémů řízení palby i generační obměnou spojovacích prostředků, prostředků automatizace a utajeného přenosu dat.

● **Zvýšení úrovně a účinnosti průzkumu i prostředků radioelektronického boje** především rozvojem prostředků radioelektronického, radiolokačního, taktického a vzdušného průzkumu, zabezpečením automatizovaných rušičů, mobilních radiotechnických pátračů, radioprůzkumných pracovišť apod.

● **Zvýšení účinnosti obranných zbraňových systémů** zejména zvýšením účinnosti dělostřelectva, protitankové obrany a letectva včetně integrované PVO, rozvojem prostředků zatarasování, maskování (i v infračervené a mikrovlnné oblasti spektra) a řešením otázek kvality tankové, obrněné techniky. Zásadní řešení by bylo vhodné přijmout i v problematice vybavení ČSA ručními zbraněmi.

● **Technické zabezpečení procesu humanizace a profesionalizace armády** je zřejmě nezbytné zaměřit na snižování ztrát živé síly a snížení vlivu lidského faktoru jako cíle při zvyšování bezpečnosti, či spolehlivosti nových bojových prostředků a systémů, dále na zvýšení účinnosti procesu výcviku, osvojování nové výzbroje a techniky cestou zavádění účelového využívání trenažérské techniky, na rozvoj zdravotnického materiálu, polní zdravotnické techniky a ty oblasti prostředků týlových služeb, majících vliv na náročnost a úroveň služby příslušníků ČSA, včetně postupného uplatnění principu logistiky (týlového zabezpečení). Zabezpečovat technické prostředky pro zjišťování a odstraňování následků případných ekologických havárií, včetně prostředků CO ČSFR.



Jsem názoru, že základním způsobem naplňování programových cílů v oblasti rozvoje výzbroje a vojenské techniky by měl být vlastní výzkum, vývoj a výroba v podnicích československého průmyslu. Argumenty k tomu je nutné hledat zejména v cenové oblasti. Nicméně i nadále budou existovat obory výzbroje a vojenské techniky, které bude nezbytné vzhledem k technologické a ekonomické náročnosti a účinnosti zabezpečovat v mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a vývoje vojenské techniky.

